

AKADEMİSYENLERİN SANAL KAYTARMA DAVRANIŞLARI: BİR KAMU ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ CYBERLOAFING BEHAVIOUR IN ACADEMICIANS: A STUDY IN A STATE UNIVERSITY

Hatice ULUSOY*
Didem GÜLTEKİN BENLİ**

Öz

Sanal kaytarma işyerinin sağlamış olduğu internet erişimi ve e-mail sisteminin kişisel amaçlarla kullanılmasıdır. İş yerinde kişisel amaçlar için kullanılan internet, verimlilik ve maliyet kayıplarına yol açabilmekte ve işvereni hukuki açıdan zor durumda bırakabilmektedir. Sanal kaytarma faaliyetlerinin çalışan ve işveren açısından önemine karşın Türk literatürü bu konuda oldukça kısıtlı kalmıştır. Çalışma, Cumhuriyet Üniversitesi akademik personeline uygulanmış, demografik özelliklere göre sanal kaytarma davranışları incelenmiştir. Anket, çalışmaya katılmayı kabul eden 123 kişiye uygulanmış, sanal kaytarma ve iş ilişkileri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Çalışma sonucunda geliştirilebilecek ve uygulanabilecek politikalar belirlenmesi önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanal Kaytarma, Akademik Personel, İnternet, İşyerinde Sapkın Davranış, E-Mail, İletişim.

Abstract

Cyberloafing in general means usage of computers and internet systems, that are allocated for business, for personal purposes. However, insensible usage of the on-line systems that are provided by business results in financial loss and creates legal problems for employers. In spite of the gravity of cyberslacking for employers and employees, Turkish studies on the topic is so limited. Study was carried out with academicians of Cumhuriyet University and cyberslacking habit is analyzed according to demographics. The survey was applied to 123 employees who volunteered to take part in the study, and significant difference between cyberslacking and devotion was found. In accordance with the outcomes of the study, defining feasible policies is so important.

Keywords: Cyberloafing, Academic Staff, Internet, Deviant Workplace Behaviour, E-Mail, Communication.

1. GİRİŞ

İnternet erişimi yaygınlaşmadan önce, yazılı bilgi kaynakları dışında bilgiye kolay ulaşmanın başka bir yolunun bulunmaması, insanların istedikleri bilgiye istedikleri anda ulaşmasına olanak tanımamaktaydı. Günümüzde internetin her alanda yaygın halde kullanılması iş hayatında bilgisayarların öneminin artmasına sebep olmuş ve bu durum, iş ve eğitim alanında pek çok imkan sağlamakla birlikte, internetin işyerinde kişisel amaçlar için kullanılması işveren için birçok olumsuzluğu da beraberinde getirmiştir. İnternet her ne kadar 21. yüzyılın en önemli buluşlarından biri gibi görülse de çalışanların sık sık işle ilgisiz olarak kullandıkları yeni bir "iş aksatma hareketi" olarak da karşımıza çıkmaktadır. İnternet erişimi olan pek çok kişi iş ve özel hayatında internete bağımlı hale gelmiş ve internet kullanımı doğrudan yaşamımızın bir parçası olmuştur (Blanchard vd. 2008: 1068).

Literatüre bakıldığında işyerinde internetin kötüye kullanımı ya da aşırı kullanımı, internet bağımlılığı ya da internetin problemli kullanımı olarak adlandırılmasına rağmen henüz bu davranışı net olarak tanımlayan bir kavram üzerinde fikir birliği sağlanamamıştır. Patolojik internet kullanımı, takıntılı internet kullanımı (Widyanto vd. 2006: 32), sanal gerçeklik bağımlılığı, çevrimiçi bağımlılık ve ağ bağımlılığı olarak da adlandırılmaktadır (Davis vd. 2002: 331; Hur 2006: 515). Türkiye'de 2012 yılı internet kullanım verilerine göre interneti iş yerinde kullanma oranı %33,8, kablosuz bağlantılar vasıtasıyla kullanım oranı %5,9 olarak belirlenmiştir (TÜİK, 2012). TÜİK 2015 verilerine göre ise işyerinde internet kullanma oranı %42,5 e ulaşmış olup %8,7'lik bir artış gözlemlenmektedir (TÜİK, 2015)

İşyerinde görülen sapkın davranışlardan biri olarak nitelendirilen sanal kaytarma genel olarak iş amaçlı kullanıma sunulmuş olan internet sisteminin kişisel amaçlar için kullanılması anlamına gelmektedir (Özkalp vd. 2012: 23). Çalışanlar işyerinde sağlamış olan internet bağlantısını işle ilgili sorumluluklarını

*Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü.

**Arş. Gör., Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü.

yerine getirmekte kullandıkları gibi, özel işleri için de kullanmaktadırlar (Kalaycı 2010: 13). Yazılım uzmanlarına göre, işyerindeki internet bağlantısının hisse senedi alma, online alışveriş yapma ya da tatil için rezervasyon yaptırma gibi nedenlerden işle ilgisiz olarak kullanılmasının işverenlere yıllık ortalama maliyeti 35 milyon dolardır (Snoodly, 2000).

Sanal kaytarma ile ilgili çalışmalarda sanal kaytarmanın farklı boyutlarda ele alındığı ve araştırmacılar tarafından farklı sınıflandırıldığı görülmüştür. Bazı araştırmacılar sanal kaytarmanın iki farklı türü olduğunu öne sürmekte, bu türleri ise ciddi sanal kaytarma ve önemsiz sanal kaytarma olarak adlandırmaktadırlar (Lim vd. 2005: 1083; Blanchard vd. 2008: 1068). Ciddi Sanal Kaytarma: İşveren açısından hukuki boyutunun olması yanı sıra çalışanların iş yerinde verimliliklerinin azaldığı ve uzun zaman alan aktiviteleri içeren türüdür. Örneğin online kumar oynamak, yetişkin sitelerine girmek, açık arttırmalara katılmak gibi. Önemsiz Sanal Kaytarma: Sanal kaytarma davranışının bu türü daha çok anlık aktiviteleri içerir. Çalışanların verimlilik kaybı söz konusu değildir. Bu tür kaytarma davranışının öğrenmeye katkısı olduğunu savunan bilim adamları çalışanların fazla vaktini almayan ve sık sık tekrarlanmayan sanal kaytarma davranışları sonucunda çalışanların motivasyonlarının artmasında etkili olduğunu önemsiz sanal kaytarmanın işveren ya da çalışan açısından herhangi bir tehdit unsuru olmadığı belirtilmiştir. Önemsiz türe örnek olarak kişisel e-mailleri kontrol etme, kısa süreli haber başlıklarına göz atma örnek verilebilir.

Anandrajan vd. (2008; Özkalp vd.'nden 2012: 24), işverenlerin ve yöneticilerin birbirinden farklı üç tür sanal kaytarma ile karşılaştıklarını belirtmiştir. Bunlardan ilki "Zarar Verici Sanal Kaytarma"dır. Zarar verici sanal kaytarma aktivitelerine pornografik sitelere girme veya online kumar oynama örnek olarak verilebilir. İkincisi "Yaratıcı ve Boş Zamanları Doldurucu Sanal Kaytarma"dır. Yaratıcı ve boş zamanları doldurucu sanal kaytarmaya online alışveriş yapma örnek olabilir. Üçüncüsü ise "Öğretici Sanal Kaytarma" olarak tanımlanmıştır. Öğretici sanal kaytarma türüne ise örgüt hakkında bilgi sahibi olma adına internette gezinme örnek olarak verilebilir.

Robinson ve diğerleri (1995: 557), çalışmalarında sanal kaytarmayı iki sınıfa ayırmış, minör ve majör boyutta incelemiştir. Buna göre, kişinin e-maillerini kontrol etmesi gibi basit aktiviteler minör düzeyde, online kumar oynamak gibi zaman alıcı ve illegal aktiviteler ise majör düzeyde sanal kaytarma aktiviteleridir

Sanal kaytarmanın tipolojisini belirlemekte iki tür zorlukla karşılaşmaktadır. Bunlardan ilki iletişim ve uyum teknolojilerinin hızla gelişmesi, facebook gibi sitelerin oldukça popüler hale gelmesi ve buna bağlı olarak çok yaygın kullanılmasıdır. İkincisi ise işyerinde teknolojilerin uygunluğu hakkındaki tutumun değişmesidir. Örneğin çalışma saatlerinde anlık mesajlaşmalar önceden tamamen uygunsuz bulunurken günümüzde örgütler bu teknolojileri çalışanları bilgilendirmek amacıyla kullanmaktadır (Cameron vd. 2004: 86)

Literatüre bakıldığında sanal kaytarmanın örgüt için yararları da savunulmaktadır. İş yerinde internet kullanımı, iletişim uygulamalarına önemli kolaylıklar getirmektedir. Bu anlamda internet bağlantısı çalışanların birbirleri arasındaki iletişimi kolaylaştırmakla beraber, iş yükü açısından da gereksiz işlemlerin azaltılmasına ya da ortadan kaldırılmasına imkan veren bir durumdur (Örücü vd. 2014). Çalışanların, mesai saatleri içinde e-mail almaları ya da göndermeleri, internet kullanmaları iş ortamlarında yapılan genel iş aktivitelerinden sayılabilir ve motivasyonu arttırılabilir (Özkalp vd. 2012: 24; Blanchard vd. 2008: 1069). Çalışanların kişisel gruplara üye olma, tartışma veya bilgi forumlarında yer alarak örgüt hakkında bilgi edinilmesi gibi amaçlarla yapılan kaytarma davranışları da öğrenmeyi arttırıcı davranışlar olarak tanımlanmıştır. Öğrenmeyi arttıran bu tür sanal kaytarma davranışları iş yerinde verimlilik üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir (Blanchard vd. 2008: 1071).

Sanal kaytarma bazı durumlarda zararsız karşılanırsa bile, çalışanların sanal kaytarma ile harcadıkları zamanın artması işverenleri doğrudan ilgilendirir. Sanal kaytarma ile fazla zaman harcanması sonucunda üretim azalır, dahası çalışanların bilgisayarları kişisel amaçları için kullanmaları sistemin performansını olumsuz yönde etkiler. Çalışanların illegal aktiviteler için interneti kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaları durumunda örgüt adına risk teşkil eder. Örneğin; müzik indirme. Ayrıca çalışanların hoş olmayan materyal görüntülemeleri veya göndermeleri söz konusudur. Araştırmalar, şirketlerin %20 ila %30 unun çalışanlarından birini işyerinde pornografik sitelere girmekten, online kumar oynamaktan ve online alışveriş yapmaktan dolayı işten çıkardığını göstermektedir (Blanchard vd. 2008: 1068).

Sanal kaytarmanın verimlilik kayıpları ve hukuki boyutu ele alındığında işverenin önlem almasını gerektirebilecek durumlar söz konusu olmaktadır (Blanchard vd. 2008: 1070). Konu ile ilgili hukuki boyut

incelendiğinde Yargıtay 9. Hukuk Dairesi, 17.03.2008 tarih ve 2007/27583 Esas ve 2008/5294 Karar sayılı kararında “İşyerinde Özel Amaçlar Dâhilinde İnternet Kullanımı ve Sonuçları” hususunda genel olarak şu ifadelere yer vermiştir:

- İşverenin açıkça veya örtülü izni olmaksızın işyerinde internetin özel amaçlı olarak kullanımı yasaktır. Bir başka anlatımla, örtülü veya iş sözleşmesi ile açıkça internetin özel olarak kullanılabileceğine dair izin yoksa işçi işyerinde özel amaçlı olarak internet kullanamaz. Ancak bu yasak istisna olarak acil durumlarda ve işine ilişkin sebeplerden dolayı meşru bir şekilde delinebilir.
- Özel amaçlı kullanım izni verilmiş olsa dahi, işçi internet ya da e-mail iletişim sisteminin sınırsız kullanımına meşru değildir.
- İşyerinde en az altı ay boyunca işveren tarafından özel amaçlı kullanımın fark edilmesine rağmen ses çıkarılmamış olması, örtülü izin olarak değerlendirilmelidir. Ancak bu surette işçinin, işverenin gelecekte de ses çıkarmayacağına dair haklı güveninden bahsedilebilir.
- İşçinin, işverenin açıkça yasaklamasına rağmen interneti özel amaçlı kullanmasında önceden ihtar gerek olmaksızın iş sözleşmesi feshedilebileceği gibi; işçinin pornografik resimleri videoları işletmenin veri taşıyıcısına indirmesi ve yüklemesi halinde ihtar gerek yoktur.
- Özel telefon görüşmesi nedeni ile iş sözleşmesinin feshi için bu konudaki yasağın daha önce işçiye bildirilmiş olması veya önceden ihtar verilmesi şarttır.

Hukuki açıdan da bakıldığında özellikle ciddi sanal kayıtma davranışında, işveren çalışanı uyarmaksızın iş sözleşmesini feshedebilmektedir. Örgütlerin bu tür davranışların verimliliği olumsuz yönde etkilememesi ve yasal olarak sorumluluklarını ihlal etmemesi için yaptırım mekanizmalarının olması gerektiği önerilmektedir. Sıfır tolerans politikası yönetici ve çalışanlar arasında bir güven kaybına yol açabilmektedir. Bazı araştırmacılar sıfır toleransın ve aşırı agresif sanal kayıtma politikalarının çalışanları işten uzaklaştırdığını (yabancılaştırdığını), iş tatminini azalttığını, üretkenliği tıkadığını savunur. Bazı araştırmacılar ise fazla yumuşak politikaların iş yerinde üretkenliği azalttığını ve bu tutumun verimlilik ve motivasyon kaybına yol açabildiğini savunmaktadırlar. Organizasyonlar sanal kayıtmanın hangi türüne ne kadar tolerans göstereceklerini belirlemelidirler (Blanchard vd. 2008: 1068). Organizasyonlar kendi politikalarını sanal kayıtmanın farklı türlerine göre uydurmalıdırlar (Askew vd. 2014: 511).

Ciddi ve önemsiz boyutuyla sanal kayıtma ile ilgili çalışmalar işyerinde internet imkanı sağlanan çeşitli meslek gruplarında yapılmış, ancak akademik personel üzerinde literatür kısıtlı kalmıştır. Günlerinin bir kısmını bilgisayar ve internet kullanarak geçiren akademisyenler üzerinde yapılan bir çalışmada, kendi imkanlarıyla sahip oldukları internet bağlantısını kullanım oranının %65,2, bağlı oldukları üniversiteden kullanım oranının ise %94,9 olduğu saptanmış, oranlar arasında ki bu bariz fark konuyu araştırmamızda etkili olmuştur. Çalışma saatleri içinde interneti sık sık kullanan akademisyenlerin interneti akademik çalışmaların ve ders amaçlı kullanımın dışında kendi özel işleri için ne düzeyde kullandıkları incelenmeye çalışılacaktır.

2. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

2.1. Çalışmanın Amacı

Tanımlayıcı olarak yapılan çalışmanın amacı Cumhuriyet Üniversitesi akademik personelinin ne tür sanal kayıtma davranışları gösterdiklerinin ve bu davranışların sıklığının saptanmasıdır. İnternet bağlantısına kolay ulaşabilme, akademisyenlik mesleği gereği internetin sürekli ulaşılabilir ve kullanılabilir olması ve bu bağlantıyı işle ilgisiz sebeplerden kullanma durumu söz konusu olduğundan konunun araştırılması üzerine böyle bir çalışmaya gereksinim duyulmuş ve uygulanmıştır.

2.2. Çalışmanın Evren ve Örneklemi

Çalışmanın yapıldığı 15 Haziran-31 Temmuz 2015 tarihleri arasında çalışmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 123 akademisyene anket uygulanabilmiştir.

2.3. Etik Boyut:

Çalışmanın uygulanabilmesi için izinler yasal olarak alınmıştır. İlk olarak Cumhuriyet Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulunun 13/02/2015 tarih ve 2015-02/08 nolu onayı alınmıştır. Daha sonra C.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi dekanlığı aracılığıyla CÜ Rektörlüğüne resmi yazı yazılarak anketlerin akademik personele uygulanabilmesi için izin alınmıştır. Son olarak araştırmaya

katılacak akademisyenlerle kendi ofislerine gidilerek bireysel yüz yüze görüşme yapılmış, araştırmaya katılımın gönüllü olduğu, çalışmanın amacı gibi bilgiler verilerek sözel onamları alınmıştır. Gerekli açıklamaların ardından çalışmayı kabul eden akademisyenlere anket bırakılmış belirtilen tarihte dolu anketler alınmak üzere tekrar akademisyenin ofisine gidilmiştir.

2.4. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler 2 soru formu kullanılarak toplanmıştır.

1) Kişisel Bilgi Formu: Sosyo-demografik bilgilerden oluşan 14 soru araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Bu formda akademisyenlerin yaş, cinsiyet, medeni durum, unvan, kurumdaki toplam çalışma yılı, toplam çalışma yılı, lisansüstü öğrenci danışmanlığı olup olmadığı, mesai saatleri içinde ne kadar internet kullandığı gibi bilgilerine yer verilmiştir.

2) Sanal Kaytarma Ölçeği (SKÖ): Bu ölçekte yer alan toplam 22 sorunun 8'i Lim ve arkadaşları (2005) tarafından geliştirilmiştir, kalan 14 soru ise Özkalp ve arkadaşları (2011) tarafından literatür incelenerek eklenmiştir. Bu haliyle ölçeğin Türkçe 'ye uyarlanması yapılmıştır. Sanal Kaytarma Ölçeği 5li likert tipindedir (1-hiçbir zaman, 5-sık sık). Ölçekten alınabilecek en düşük puan 22 en yüksek puan 110'dur. Ölçekten alınan toplam puan ölçek madde sayısına bölüldüğünde puan aralığı 5 ile 1 arasında değer almaktadır. 5'e yakın puan alınması akademik personelin sanal kaytarma yaptığını, 1'e yakın puan alınması akademik personelin sanal kaytarma yapmadığını göstermektedir.

Çalışmamızda, yazarlarından sözlü ve yazılı izin alınarak ölçeğin kullanılmasına karar verilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri 0,86 ile 0,88 arasındadır.

2.5. Veri Analizi

Ölçeğin değerlendirilmesinde SPSS 22 programı kullanılmış, verilere ANOVA ve t testi uygulanarak analiz yapılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde Cumhuriyet Üniversitesi akademik personelinin sanal kaytarma davranışlarının belirlenmesi amacıyla uyarlanmış olan "Sanal Kaytarma Ölçeğinden" elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yorumlar sunulmuştur.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Kişilerin Demografik Özellikleri

Çalıştığınız Fakülte	Sayı	Yüzde (%)
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	14	11,3
Tıp Fakültesi	2	1,6
İletişim Fakültesi	1	0,8
Eğitim Fakültesi	6	4,8
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	6	4,8
Mühendislik Fakültesi	24	20,2
Veteriner Fakültesi	4	3,2
Fen Fakültesi	26	21,0
İlahiyat Fakültesi	14	11,3
Edebiyat Fakültesi	21	16,1
Sağlık Bilimleri Fakültesi	5	4,8
Toplam	123	100,0
Cinsiyet	Sayı	Yüzde (%)
Kadın	43	34,7
Erkek	80	65,3
Toplam	123	100,0
Yaş	Sayı	Yüzde (%)
20-29	27	23,5
30-39	43	34,8
40-49	37	27,8
50 ve üzeri	16	13,9
Toplam	123	100,0

Medeni Durum	Sayı	Yüzde (%)
Evli	84	68,3
Bekar	39	31,7
Toplam	123	100,0
Eğitim Durumu	Sayı	Yüzde (%)
Lisans	5	4,0
Yüksek Lisans	27	21,8
Doktora	91	74,2
Toplam	123	100,0
Unvan	Sayı	Yüzde (%)
Profesör	17	13,7
Doçent	10	8,1
Yardımcı Doçent	38	30,6
Öğretim Görevlisi/Okutman/Uzman	16	12,9
Araştırma Görevlisi	42	34,7
Toplam	123	100,0
Bu Kurumda Çalışma Yılı	Sayı	Yüzde (%)
0-5 yıl	58	48,8
6-10 yıl	19	15,7
11-15 yıl	16	10,7
15 yıl ve üzeri	30	24,8
Toplam	123	100,0
Toplam Çalışma Yılı	Sayı	Yüzde (%)
0-10 yıl	58	47,6
11-20 yıl	36	28,2
21-30 yıl	22	17,7
31 yıl ve üzeri	7	5,6
Toplam	123	100,0
Mesai Saatlerinde İçerisindeki İnternet Kullanımı	Sayı	Yüzde (%)
30 dakika-1 saat	29	23,4
1-3 saat	61	50,0
3-5 saat	21	16,9
5 saatten fazla	12	9,7
Toplam	123	100,0
Normal Öğretimde Verilen Ders Saati	Sayı	Yüzde (%)
5 saat ve altı	39	31,5
6-10 saat	27	21,8
11-16 saat	30	25,0
17-22 saat	17	13,7
23 saat ve üzeri	10	8,1
Toplam	123	100,0
İkinci Öğretimde Verilen Ders Saati	Sayı	Yüzde (%)
5 saat ve altı	79	65,0
6-10 saat	39	30,9
11 saat ve üzeri	5	4,1
Toplam	123	100,0
İdari görev	Sayı	Yüzde (%)
Var	35	29,0
Yok	88	71,0
Toplam	123	100,0
Varsa Hangi Görev	Sayı	Yüzde (%)
Dekan	2	5,1
Dekan Yardımcısı	5	12,8
Müdür	3	7,7
Müdür Yardımcısı	1	2,6
Bölüm Başkanı	5	12,8
Bölüm Başkan Yardımcısı	9	23,1
Anabilim Dalı Başkanı	11	28,2

Başhehim Yardımcısı	2	5,1
Diğer	1	2,6
Toplam	39	100,0
Lisansüstü Öğrenci Danışmanlığı	Sayı	Yüzde (%)
Var	46	37,9
Yok	77	62,1
Toplam	123	100,0
Lisansüstünde Danışmanlık Yapılan Öğrenci Sayısı	Sayı	Yüzde (%)
0-3	29	60,4
4-6	13	27,1
7-9	4	8,3
10 ve üzeri	2	4,2
Toplam	48	100,0
Lisansüstü Ders Sorumluluğu	Sayı	Yüzde (%)
Var	50	40,3
Yok	73	59,7
Toplam	123	100,0
Lisansüstünde Sorumlu Olunan Ders Saati	Sayı	Yüzde (%)
0-4 saat	18	34,0
5-9 saat	29	54,7
10 saat ve üzeri	6	11,3
Toplam	53	100,0
Tübitak Projesi	Sayı	Yüzde (%)
Var	8	6,5
Yok	115	93,5
Toplam	123	100,0

Araştırmaya katılan Cumhuriyet Üniversitesi Akademik Personelinin %65,3ü erkek, % 68,3ü evli, % 47,6'sı öğretim üyesi, %34,7si öğretim yardımcısıdır. %50'sinin mesai saatleri içinde internet kullanım oranı 1-3 saat arasındadır, %26,6'sının 3 saat ve üzerindedir. Akademisyenlerin yaş ortalaması 38,2±10,070; kurumdaki çalışma yılı ortalaması 9,71±8,648, toplam çalışma yılı ortalaması 13,47±10,109dur.

Tablo 2: Katılımcıların Sanal Kaytarma Davranışları

MADELER	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Genellikle/Sıklıkla	Her Zaman	X	s.s.		
								f	%
İşle ilgili olmayan haberleşme için işyerine ait internet bağlantısıyla e mail kullanma.	f	9	26	40	30	18	3,18	1,145	
	%	7,3	21,1	32,5	24,4	14,6			
İnternet üzerinden satış yapma (otomobil vb).	f	107	14	1	1	-	1,15	0,444	
	%	87,0	11,4	0,8	0,8	-			
İşle ilgili olmayan konularda e-kitap okuma.	f	63	30	21	9	-	1,80	0,972	
	%	51,2	24,4	17,1	7,3	-			
İnternette haber sitelerinde dolaşma.	f	8	17	45	37	16	3,29	1,069	
	%	6,5	13,8	36,6	30,1	13,0			
İnternete gazete okuma	f	14	20	42	31	16	3,12	1,178	
	%	11,4	16,3	34,1	25,2	13,0			
Online alışveriş sitelerine bakınma-alışveriş yapma.	f	37	33	40	9	4	2,27	1,072	
	%	30,1	26,8	32,5	7,3	3,3			
Hisse senedi alım satımı	f	110	6	5	1	1	1,19	0,619	
	%	89,4	4,9	4,1	0,8	0,8			
İnternet üzerinden dizi, film, maç vb izleme	f	76	31	12	3	1	1,55	0,832	
	%	61,8	25,2	9,8	2,4	0,8			
Lisanssız yazılım programları indirme.	f	66	33	18	3	3	1,73	0,967	
	%	53,7	26,8	14,6	2,4	2,4			
İnternet üzerinden bankacılık işlemleri yapma	f	16	18	34	36	19	3,20	1,246	
	%	13,0	14,6	27,6	29,3	15,4			
İnternette işle ilgili olmayan görüntülü konuşma yapma (skype, hangouts vb).	f	101	16	2	4	-	1,29	0,797	
	%	82,1	13,0	1,6	3,3	-			
İnternet üzerinden tatil gibi özel amaçlara yönelik, otel arama, rezervasyon yapma, tatil bileti alma vb.	f	41	46	27	5	4	2,07	1,000	
	%	33,3	37,4	22,0	4,1	3,3			
İnternet üzerinden kişisel hobilerle ilgili bilgi edinme.	f	39	42	36	4	2	2,09	0,9441	
	%	31,7	34,1	29,3	3,3	1,6			
İnternet üzerinde iş arama sitelerinde dolaşma.	f	108	10	2	1	2	1,20	0,665	
	%	87,8	8,1	1,6	0,8	1,6			
İşle ilgili olmayan müzik, film, video vb. İndirme.	f	66	26	22	7	2	1,80	1,030	
	%	53,7	21,1	17,9	5,7	1,6			
İnternet üzerinden işle ilgili olmayan yazılı görüşme yapma (chat yapma).	f	87	21	12	2	1	1,45	0,802	
	%	70,7	17,1	9,8	1,6	0,8			
Ekşi sözlük vb gibi forum sitelerine katılma, gezinme.	f	68	30	20	5	-	1,69	0,888	
	%	55,3	24,4	16,3	4,1	-			
İnternet üzerinden yetişkin sitelerinde dolaşma	f	109	5	7	1	1	1,21	0,656	
	%	88,6	4,1	5,7	0,8	0,8			
Eğlence amaçlı oyun oynama.	f	104	14	4	1	-	1,21	0,576	
	%	84,6	11,4	3,3	0,8	-			
Online kumar oynama.	f	122	1	-	-	-	1,01	0,090	
	%	99,2	0,8	-	-	-			
İş dışı amaçlarla sosyal içerikli ağları kullanma (facebook,instagram,twittervb).	f	25	30	38	24	6	2,64	1,153	
	%	20,3	24,4	30,9	19,5	4,9			
Online açık arttırma sitelerinde dolaşma.	f	118	3	2	-	-	1,06	0,295	
	%	95,9	2,4	1,6	-	-			

Genel Ortalaması 1,87

Akademisyenlerin Sanal Kaytarma ölçeği toplam puan ortalaması 1,87 olarak saptanmıştır. Akademisyenlerin ölçek toplam puanı 41,21±9,917 dir. Ölçekten alınan en yüksek puan ortalamasına sahip ilk 5 madde sırasıyla “internette haber sitelerinde dolaşma $\bar{X}=3,29\pm1,061$, internet üzerinden bankacılık işlemleri yapma $\bar{X}= 3,20\pm1,246$; İşle ilgili olmayan haberleşme için işyerine ait internet bağlantısıyla e mail kullanma $\bar{X}=3,18\pm1,145$, internette gazete okuma $\bar{X}=3,12\pm1,178$, facebook, twitter gibi sosyal ağlara bağlanma $\bar{X}=2,64\pm1,153$ ” olarak hesaplanmıştır.

Ölçekten alınan en düşük puan ortalamasına sahip ilk 5 madde sırasıyla “ online kumar oynama $\bar{X}=1,01\pm0,90$, online açık arttırma sitelerinde dolaşma $\bar{X}=1,06\pm0,295$, internet üzerinden satış yapma

$\bar{X}=1,15\pm0,444$, eğlence amaçlı oyun oynama $\bar{X}=1,21\pm0,576$, yetişkin sitelerinde dolaşma $\bar{X}=1,21\pm0,656$ olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3: Akademisyenlerin Sanal Kaytarma Davranış Algılarının Lisansüstü Öğrenci Danışmanlığı Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Sanal Kaytarma	Lisansüstü Öğrenci Danışmanlığı		n	$\bar{X}$	ss	t	p
	Var	Yok					
	Var		46	37,69	7,81	-3,148	0,002*
	Yok		77	43,31	10,47		

Tablo 4: Akademisyenlerin Sanal Kaytarma Davranış Algılarının Lisansüstü Ders Sorumluluğu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Sanal Kaytarma	Lisansüstü Ders Sorumluluğu		n	$\bar{X}$	ss	t	p
	Var	Yok					
	Var		50	38,20	7,72	-2,869	0,005*
	Yok		73	43,27	10,74		

Cumhuriyet Üniversitesi akademisyenlerinin Sanal Kaytarma davranışına ilişkin aritmetik ortalamaları arasında "lisansüstü öğrenci danışmanlığı olması" değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte olup ($p<0,05$) ortalama $37,69\pm7,81$ ve $43,31\pm10,47$ olarak değer göstermektedir. Diğer bir anlamlı değişken ise "lisansüstü ders sorumluluğunun olması" değişkenidir ($p<0,05$). Bu değişkenin aritmetik ortalama değeri ise $38,20\pm7,72$ ve $43,27\pm10,74$ tür.

Tablo 5: Akademisyenlerin Yaş Değişkenine Göre Sanal Kaytarma Davranışını Algı Puanları Arasındaki Varyans Analizi Karşılaştırmasına Ait Bulgular

Sanal Kaytarma	Yaş		n	$\bar{X}$	ss	F	p
	20-29	30-39					
	20-29		27	43,37	10,72	3,123	0,029*
	30-39		39	44,15	11,37		
	40-49		32	38,40	6,73		
	50 ve üzeri		16	37,81	8,81		

Araştırmaya katılan Cumhuriyet Üniversitesi Akademik Personelinin sanal kaytarma ölçeği puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda; 20-29 yaş grubu ($43,37\pm10,72$), 30-39 yaş grubu ($44,15\pm11,37$), 40-49 yaş grubu ($38,40\pm6,73$) ve 50 yaş ve üzeri ($37,81\pm8,81$) gruplarının aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Tablo 6: Akademisyenlerin Unvan Değişkenine Göre Sanal Kaytarma Davranışını Algı Puanları Arasındaki Varyans Analizi Karşılaştırmasına Ait Bulgular

Sanal Kaytarma	Unvan		n	$\bar{X}$	ss	F	p
	Profesör	Doçent					
	Profesör		17	35,94	6,22	3,533	0,009*
	Doçent		10	40,70	7,83		
	Yardımcı Doçent		37	39,48	8,13		
	Öğretim Görevlisi/Okt/Uzman		16	40,37	8,50		
	Araştırma Görevlisi		43	45,20	12,02		

Unvan değişkenine göre, profesör ($35,94\pm6,22$), doçent ($40,70\pm7,83$), yardımcı doçent ($39,48\pm8,13$), öğretim görevlisi/okutman/uzman ($40,37\pm8,50$), araştırma görevlisi ($45,20\pm12,02$) gruplarının aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Tablo 7: Akademisyenlerin Toplam Çalışma Yılı Değişkenine Göre Sanal Kaytarma Davranışını Algı Puanları Arasındaki Varyans Analizi Karşılaştırmasına Ait Bulgular

Sanal Kaytarma	Toplam Çalışma Yılı		n	$\bar{X}$	ss	F	p
	0-10	11-20					
	0-10		59	43,55	11,10	2,880	0,039*
	11-20		34	40,35	9,17		
	21-30		22	37,27	6,73		
	30 yıl ve üzeri		7	37,00	6,48		

Toplam çalışma yılına göre, 0-10 yıl ($43,55\pm11,10$), 11-20 yıl ($40,35\pm9,17$), 21-30 yıl ($37,27\pm6,73$), 30 yıl ve üzeri ($37,0\pm6,48$) gruplarının aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0,05$).

Tablo 8: Akademisyenlerin Lisansüstü Öğrenci Sayısı Değişkenine Göre Sanal Kaytarma Davranışını Algı Puanları Arasındaki Varyans Analizi Karşılaştırmasına Ait Bulgular

	Lisansüstü Öğrenci Sayısı	n	$\bar{X}$	ss	F	p
Sanal Kaytarma	0-3	28	35,07	7,24	3,086	0,037*
	4-6	13	40,76	6,75		
	7-9	4	43,75	10,24		
	10 ve üzeri	2	41,50	0,70		

Lisansüstü danışmanlığındaki öğrenci sayısı değişkenine göre, 0-3 öğrenci (35,07±7,24), 4-6 öğrenci (40,76±6,75), 7-9 öğrenci (43,75±10,24), 10 ve üzeri (41,50±0,70) gruplarının aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir (p<0,05).

Ayrıca %69,9'unun değişik sürelerle online alışveriş sitelerinde gezdiği veya alışveriş yaptığı, %11,4'ünün değişik sürelerle yetişkin sitelerinde dolaştığı, %29,3'ünün mesai saatleri içinde chat yaptığı, %15,5'inin online oyun oynadığı, %46,3'ünün internetten müzik ve video indirdiği, %79,7'sinin ise facebook, twitter gibi paylaşım sitelerine girdiği saptanmıştır.

Ölçeğin toplam puan ortalaması ve akademisyenlerin yaş grubu, unvan, toplam çalışma yılı, lisansüstü öğrenci danışmanlığı olması, lisansüstü danışmanlığındaki öğrenci sayısı, lisansüstü ders sorumluluğunun olması değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır (p<0,05). Buna göre yaş arttıkça internet kullanımının azaldığı, öğretim üyelerinin diğer gruplara göre daha az internet kullandığı, toplam çalışma yılı 0-10 yıl arasında olanların ve lisansüstü öğrenci danışmanlığı 7-9 arası olanların interneti kullanma oranının daha fazla olduğu bulunmuştur.

Ölçek toplam puan ortalaması ile akademisyenlerin eğitim durumu, cinsiyet, medeni durum, fakülte, idari görevi olup olmaması, meslek, sorumlu olunan haftalık ders saati, TÜBİTAK projesinin olup olmaması değişkenleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır (p>0,05). Mesai saatleri içinde internet kullanma süresi ile medeni durumun istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır Buna göre bekarların evlilere göre daha fazla internet kullandığı saptanmıştır (p<0,05). Katılımcıların genel olarak sanal kaytarma davranışında buldukları, ancak ciddi sanal kaytarma faaliyetlerinden genel olarak uzak durdukları saptanmıştır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma Cumhuriyet Üniversitesi Akademik Personelinin sanal kaytarma davranışları ve sıklığını saptamak amacıyla yapılmıştır.

Bu çalışmada da daha önce yapılan çalışmalara (Özkalp vd. 2012: 26), Blanchard vd. 2008: 1080) benzer bir biçimde, önemsiz sanal kaytarmanın daha sıklıkla var olduğu, önemli sanal kaytarmanın ise çok yaygın olarak gözlemlenmediği sonucuna ulaşılmıştır. Sanal Kaytarma ölçeği toplam puan ortalaması 1.87±0,450 olarak saptanmıştır. Katılımcıların önemsiz sanal kaytarma davranışı gösterme eğiliminin daha fazla olduğu ortaya çıkmıştır. Oranı düşük olmakla beraber online alışveriş yapma, yetişkin sitelerinde dolaşma, internette sohbet yapma, oyun oynama ve müzik-video indirme gibi ciddi sanal kaytarma davranışlarının da olduğu saptanmıştır.

Çalışmada incelenen değişkenler arasında yaş, unvan, lisansüstü öğrenci danışmanlığı olup olmaması, lisansüstü ders sorumluluğu olup olmaması, lisansüstü öğrencisi olup olmaması ve toplam çalışma yılında anlamlı sonuçlar elde edilmiştir.

Çalışmamızda, yaş değişkeni ve sanal kaytarma arasında ki farklılığı belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda, yaş değişkeninin sanal kaytarma üzerinde etkili olduğu ve 30-39 yaş aralığı grubunda bulunanların sanal kaytarma davranışlarını daha fazla gerçekleştirdiği bulunmuştur. Liberman (2011: 2196), farklı sektörlerden 143 katılımcı ile yapmış olduğu çalışma sonucunda, yaş ve sanal kaytarma arasında anlamlı bir farklılık olduğunu bildirmiş olup, genç çalışanların daha yaşlı çalışanlara oranla kaytarma davranışına eğiliminin daha yüksek olduğunu bildirmiştir. Benzer şekilde Vitak (2011: 1757) Amerikan işçileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışması sonucunda, yaş ve sanal kaytarma arasında anlamlı bir farklılık olduğunu tespit etmiş, Örucü ve diğerlerinin (2014: 110) çalışmasında da yaş değişkeni anlamlı bulunmuştur. Kaplan ve Çetinkaya (2014: 31) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada yaş ve sanal kaytarma arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bildirilmiştir.

Cinsiyet değişkeni açısından bir farklılık bulunması beklenirken, herhangi bir anlamlılık bulunmamıştır. Buna benzer olarak, Restubog vd (2011: 250) tarafından yapılan çalışmada alınan sonuçlarda da sanal kaytarma ile cinsiyet arasında herhangi bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Özkalp vd (2012: 27) yapılan çalışmada ise, cinsiyetin sanal kaytarma üzerinde etkili olduğu ve kadınların erkeklere oranla daha fazla sanal kaytarma davranışları sergiledikleri bildirilmiştir.

Sanal kaytarma ve çalışma yılı arasındaki farklılığın belirlenmesi amacıyla yapılan analizler sonucunda, aralarında anlamlı bir farklılık olduğu ve toplam çalışma yılı azaldıkça, sanal kaytarma davranışlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Mevcut literatür verileri incelendiğinde, farklı araştırmacıların benzer sonuçlar elde ettiği gözlemlenmektedir. Çavuşoğlu ve ark. (2014: 161), hem ciddi hem de önemsiz sanal kaytarma alt boyutları ile çalışma yılı arasında anlamlı ve negatif bir farklılık bulunduğunu bildirmişlerdir. Özdem ve Demir (2015: 1035) tarafından yapılan bir başka çalışmada, benzer şekilde hem ciddi hem de önemsiz sanal kaytarma ile çalışma yılı arasında anlamlı bir farklılık olduğu bildirilmiştir. Araştırmacılar çalışma sonucunda 5 yılın altında çalışan katılımcıların, 21 yıl ve üzeri çalışanlara oranla daha fazla sanal kaytarma davranışları sergilediğini vurgulamışlardır.

Köse vd. (2012: 294) tarafından yapılan çalışmada da bizim çalışmamıza benzer olarak akademik personelin (araştırma görevlilerin) sanal kaytarma faaliyetlerinde çeşitli amaçlarla buldukları saptanmıştır.

Eğitim durumu ve sanal kaytarma arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, değişkenin, bağlı olduğu örnekleme göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Atkin ve diğerlerinin (1998: 482) çalışmasında bu değişkenler arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde, benzer şekilde sanal kaytarma ve eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunduğunu gösteren (Özkalp ve ark., 2012: 28; Kaplan ve Çetinkaya, 2014: 32; Ünal ve Tekdemir, 2015: 113) ve tam tersi yönünde bulgular bildiren çalışmalar da (Çavuşoğlu ve ark., 2014: 162) mevcuttur.

Medeni durum ile sanal kaytarma arasında anlamlı bir farklılık bulunamamasına rağmen Örücü ve diğerlerinin (2014: 110) çalışmasında bu değişken anlamlı bulunmuş, bekar katılımcıların evlilere göre daha fazla sanal kaytarma faaliyetlerine katıldıkları belirtilmiştir. Buna sebep olarak evlilere göre daha az sorumlulukları ve daha fazla zamanlarının olması gösterilmiştir.

Bu çalışmada akademisyenlerin sanal kaytarma davranışları incelenmeye çalışılmış, ancak katılımcıların kendilerini rapor etmelerinin istenmesi bu davranış sıklığının saptanması bakımından engel teşkil edebilmektedir. Öz değerlemesini yapmak istemeyen veya bunu alışkanlık haline getirdiğini açıklamaktan çekinen katılımcılar objektif cevap vermemiş olabilirler.

Çalışmamızda bir diğer engel ise, yaz döneminde uygulanması sebebiyle akademisyenlere ulaşılamamış olmasıdır. Daha fazla sayıda akademik personele ulaşabilmek adına, çalışmanın eğitim öğretim dönemi içerisinde tekrar uygulanması, çalışmanın sonuçlarının kalıcılığı bakımından önem arz edebilir.

KAYNAKÇA

- ASKEW, Kevin et al. (2014). "Explaining Cyberloafing: The Role of the Theory of Planned Behavior", *Computers in Human Behavior*, 36, 510-519.
- ATKİN, David., Jeffres, Leo. and Neuendorf, Kimberley. (1998). "Understanding Internet Adoption as Telecommunications Behavior", *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 42(4): 475-490.
- BLANCHARD, Anita L., Henle, A.Christine. (2008). "Correlates of Different Forms of Cyberloafing: The Role of Norms and External Locus of Control", *Computers in Human Behaviour*, 24, 1067-1084.
- CAMERON, A.Frances. and Webster, Jane. (2004). "Unintended consequences of Emerging Communication Technologies: Instant Messaging in the Workplace", *Computers in Human Behavior*, 21, 85-103.
- ÇAVUŞOĞLU, S., Palamutçuoğlu, A., Palamutçuoğlu T. (2014). "The Impact Of Demographics Of Employees On Cyberloafing: An Empirical Study On University Employees", *Research Journal Of Business and Management*, 1(3): 149- 168
- DAVIS, Richard., Flett, Gordon L., and Besser, Avi. (2002). "Validation of a New Scale For Measuring Problematic Internet Use: Implications For Preemployment Screening". *CyberPsychology and Behavior*, 5 (4), 331-345.
- HUR, M. Hyung. (2006). "Demographic, Habitual, And Socioeconomic Determinants Of Internet Addiction Disorder: An Empirical Study of Korean Teenagers". *CyberPsychology and Behavior*, 9 (5), 514-525.
- KALAYCI, Esin. (2010). "Üniversite Öğrencilerinin Siber Aylaklık Davranışları ile Öz Düzenleme Stratejileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Yüksek Lisans Tezi*. Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- KAPLAN, M., Çetinkaya, A. Ş. (2014). "Sanal Kaytarma ve Demografik Özellikler Açısından Farklılıklar: Otel İşletmelerinde Bir Araştırma", *Turizm Araştırmaları Dergisi*, 25 (1): 26-34
- KÖSE, Sevinç., Oral, Lale. ve Türesin, Hilmiye. (2012). "İş Yaşamında Sosyal Kolaylaştırma Kavramı ve Sanal Kaytarma ile İlişkisi: Araştırma Görevlileri Üzerinde Bir Araştırma", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(1): 287-295.
- LİBERMAN, B., Seidman, G., McKenna, K. Y.A., Buffardi, L. E. (2011). "Employee Job Attitudes And Organizational Characteristics As Predictors", *Computers in Human Behaviour*, 27: 2192- 2199
- LİM, VKG.,Teo TSH. (2005) "Prevalence, Perceived Seriousness Justification and Regulation of Cyberloafing in Singapore-An Explanatory Study", *Information&Management*, 42: 1081-1093
- ÖRÜCÜ, Edip., Yıldız, Harun. (2014). "İşyerinde Kişisel İnternet ve Teknoloji Kullanımı: Sanal Kaytarma", *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 14(1): 99-114
- ÖZDEM, G., Demir, A. (2015). "Okul Yöneticilerinde Sanal Kaytarma Davranışları", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3): 1029-1042
- ÖZKALP, Enver., Aydın, Ufuk., Tekeli, Seda. (2012). "Sapkın Örgütsel Davranışlar ve Çalışma Yaşamında Yeni Bir Olgu: Sanal Kaytarma (Cyberloafing) ve İş İlişkilerinde Etkileri", *Çimento Endüstrisi İşverenleri Sendikası Dergisi*, 2 (26): 18-33.

- RESTUBOG, Simon. (2011). "Yielding to (Cyber)-Temptation: Exploring the Buffering Role of Self-Control in the Relationship between Organizational Justice and Cyberloafing Behavior in the Workplace" *Journal of Research in Personality*, 45(2): 247-251.
- ROBINSON S.L., Bennett R.Y. (1995). "A Typology of Deviant Work Place Behaviour: A Multidimensional Scaling Study", *Academy of Management Journal*, 38(2): 555-572.
- SNOODY, J. (2000). "Bill's up for Office Surfers", *The Guardian* 2000 00.00 BST.
- TÜİK (2012). "Türkiye İstatistik Kurumu Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması", <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10880>, (11.03.2017).
- ÜNAL, F. Ö., Tekdemir, S. (2015). "Sanal Kaytarma: Bir Kamu Kurumunda Ampirik Bir Araştırma", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 20 (2): 95-118
- VİTAK, J., Crouse, J., LaRose, R. (2011). "Personal Internet Use at Work: Understanding Cyberslacking", *Computers in Human Behavior*, 27(5): 1751-1759.
- WIDYANTO, Laura. and Griffiths, Mark. (2006). "Internet addiction: A Critical Review", *International Journal of Mental Health and Addiction*, 4 (1): 31-51.
- Yargıtay 9. Hukuk Dairesi. 2008. (17.03.2008 tarih ve 2007/27583 Esas ve 2008/5294 Karar Sayılı Kararı)